

при этом культуру, общественную жизнь и религию, т.к. они варьируются в зависимости от региона арабского мира.

Сирийский социолог Халим Баракат прямо демонстрирует свои националистские и унионистские политические взгляды. Он заявляет, что не является нейтральным исследователем, но старается вовлекать людей в свои идеи реализации арабского союза, хотя это и не уменьшает его стремления быть объективным настолько, насколько возможно.

Таким образом, арабское общество остается как единое целое, а не как совокупность независимых стран, и это в отличие от большого числа исследований, которые остаются под влиянием текущей политической ситуации.

ИСТОЧНИКИ И ЛИТЕРАТУРА

1. Глобальная геополитика / Под ред. И.И. Абылгазиева и др. М., 2010. С. 103–105.
 2. Газета «Жэньминь жибао» он-лайн. 11 окт. 2008 г. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://russian.people.com.cn/31521/6513470.html>
 3. Mustapha Kamal Al-Seyyid, Disaggregating the Islamist Movements, Yale, New Haven, May 2004. p. 4
 4. Cheryl Benard, Civil Democratic Islam; Partners, Resources and Strategies, Rand Corporation Santa Monica CA, 2003, pp. 25 – 33
 5. L'Islam et le monde des affaires : argent, éthique et gouvernance / Lachemi Siagh ; préf. de Omar Aktouf, Abdelkarim Errouaki et Jean- Marie Toulouse .- Paris : Organisation , 2013 .- 383 p.
6. مج, أشرف عليه المجلس الإسلامي الأعلى .- الجزائر : المجلس الإسلامي الأعلى 2007 .- (ص 322- 325).

SUMMARY

The Arab world is an ideological, demographic, economic, cultural, geo-political mosaic, in which the system of government in different countries varies depending on the prevailing political doctrine: Arab nationalism, socialism, Islamism or liberalism.

С. В. ЯНКОВСЬКИЙ

УКРАЇНСЬКА СПІЛЬНОТА У ВІДКРИТИХ КОМУНІКАЦІЙНИХ ШЛЯХАХ

Особливістю конституювання соціального суб'єкту в сучасних спільнотах є те, що він формується не тільки структурами володарювання, а й перебуває в світі безмежних можливостей, які надає йому сучасна технологія комунікацій. Комунікативні шляхи, що становлять основу постіндустріальної цивілізації генеруються науковцями, програмістами, дизайнерами, письменниками. Ним належать традиційні функції героїв, митців, ораторів, першопрохідців, винахідників, які упродовж тривалого часу уособлювали духовний та інтелектуальний потенціал людства, який Освальд Шпенглер в своїй відомій праці «Сутінки Європи» позначив як «фаустовську насагу». Комунікативні шляхи постіндустріальної цивілізації відповідають інформаційним протоколам, каналам, мережевим зв'язкам та мають численні точки доступу, які і утворюють мережу як таку.

Об'єктом нашої наукової розвідки є інформаційні канали постіндустріальної цивілізації, а предметом українська мережева спільнота. –Метою статті є аналіз моделей комунікаційних шляхів та дослідження української комунікаційної ідентичності.

Орієнтири спільнот постіндустріальної цивілізації відповідають сутності того, що в сучасній гуманістиці позначено терміном ідентичність. В точці доступу соціальний суб'єкт перетворюється на користувача, навіть коли користувачем є колективний суб'єкт або бот. Відтак ідентичність користувача розглядається як ім'я класу або категорія, яка включає значення ідентичності соціального суб'єкта. Спілкування в комунікативному процесі являє собою взаємопроникнення усталених видів ідентичності, гендерної, соціальної, культурної, конфесійної, етнічної тощо. Важливим фактом є те, що ідентичності змінюються в процесі комунікації. Множинність комунікативних шляхів визначає процес такої змінності. Актуальне значення для філософського

потрактування соціальних, антропологічних, культурних трансформацій української спільноти є осягнення змін, які зумовлені її включенням до відкритих комунікаційних шляхів сучасного світу постіндустріальної цивілізації.

Наприклад, в соціальних мережах користувач може змінювати та моделювати власну ідентичність, яка презентує синтез бажань виглядати тим ким він прагне бути в спілкуванні із іншим / іншими. Крім того, ідентичність користувача має подвійний статус спостерігача і співучасника комунікативного акту. Комунікативний акт має мережеву сегментацію, що формується технологічними та культурними чинниками. Останні становлять якісні показники користувацького споживання: рівень інформатизації суспільства, якість послуг, якими він може скористатися. Мову, яку користувач обирає для свого перебування в мережі він використовує мову інструментально. Можна стверджувати, що мережа змінює онтологію мови. Вона вже не проглядається як «дім буття» (за термінологією М. Гейдегера [3, с. 272], в якому сенс перебуває у своїй відкритості, а становить перед усім засіб презентації, такий само як і візуальний образ. Відтак реальність у своєму сприйнятті перетворюється на синтез умоосяжних інтуїцій й зоровоспотережних образів. Формою сприйняття просторово-часової тривалості виступають не тільки судження, а й чуттєві образи реальності.

Узагальнюючи наведені вище особливості сформулюємо припущення, що ідентичність в комунікаційному акті є синтезом дискурсивних концептів і інтуїтивних образів, які разом утворюють трансцендентну форму соціальної суб'єктивності. Вони використовуються у мережевих зв'язках, особливою ознакою яких є те, що вони можуть ніколи не стати соціальними стосунками реального світу. У цьому сенсі спілкування в мережі є апіорною формою спільності, яка сама по собі не є ознакою соціального зв'язку, оскільки є трансцендентною єдністю соціального суб'єкта. Таким чином, вірогідно, що сучасний світ включає спільноти, які творяться і зв'язками, і поєднанням.

Сприйняття мови як соціального зв'язку походить з Античності. Аристотель позначає мову як одну із особливих ознак «політичної істоти», а спілкування як основу соціальної спільності людей [1, с. 378]. Зрештою, грецька мова як мова освіти та латина як мова панування, утворили «світ-космос» елліністичних цивілізацій, «urbi et orbi» Римського світу та зрештою східної та західної версій християнства. Проте в світі завжди існували спільноти, в яких мова не виступала основною формою їх творення, а була лише засобом «з'єднання-підключення», «входу в мережу». Наприклад, в Ассирійській імперії мова з'єднувала панівний етнос і підкорені народи, до того ж ассирійська не мала статусу імперської, а в державі панував мовний плюралізм, що підтверджується пануванням аккадської літературної мови у бібліотеці Ашурбаніпала. Інший приклад, македонське панування в Балканській та Іонійській Греції. Воно було забезпечено еллінізацією панівного класу Македонії та засвоєнням через освіту певних інтелектуальних схем та концептів, що не перетворило македонців на прибічників демократичних традицій полісних цивілізацій.

Відмінність спільнот належить до їх онтологічного статусу, який в окремих випадках включає мову. Відтак, існують або існували спільноти, які були утворені мовою. Наприклад, іудейські громади, полісні цивілізації, європейські національні держави. Одночасно завжди існували та існують держави, в яких мова або мови мають інструментальне значення. Мова в таких спільнотах не відображає сенс та розуміння спільності, а є лише засобом, який використовується в розбудові комунікаційних каналів. Такі спільноти є лінгвістично плюральними. Наприклад, Перша Річ Посполита (польсько-русько-литовсько-єврейсько-німецькомовна), Каліфорнія (іспансько-англомовна), Квебек (франко-англомовна) тощо. Національні держави пригнічували лінгвістичний плюралізм, оскільки концепт національної ідентичності передбачає онтологічний статус мови, як опанованої та засвоєної форми спільності.

Українська спільнота належить до тих спільнот, які принаймні білінгвістичні в онтологічному вимірі свого існування. Імовірно, що слід говорити про впорядковані пари, які утворюються множиною мов «українського народу»: «українська», «болгарська», «кримськотатарська», «польська», «російська», «румунська», «угорська» та інші мови та говірки, що позначають атрибутивні ознаки окремих сегментів української спільноти. Проте це не означає, що соціальний суб'єкт, який є носієм української ідентичності, може скористатися перевагами лінгвістичного плюралізму. Це пояснюється тим, що користувачі схильні надавати мові особливої значущості в процесі формування соціальної та культурної ідентичності. Що засвідчено «запеклістю» обговорень мовного питання, яке провокується політиками та коментаторами і використовується в дискурсах символічного перерозподілу влади і знань.

Той факт, що одна й та сама мова може використовуватися для позначення відмінних за своєю сутністю феноменів та явищ, не відіграє вирішального значення для успадкованого від радянських часів політично-ідеологічного потрактування мови. Наведемо приклади, які дозволяють зрозуміти обмеженість такої інтерпретації мови як онтологічної форми спільності. Тож, німецька мова є вирішальним фактором німецької, австрійської ідентичності, а також ідентичності німецької спільноти колишнього СРСР, німецькомовних кантонів Швейцарії. Утім зваживши на факти аншлюсу Австрії, депортації німецького населення в СРСР, історію «фольксдойче» («Volksdeutsche») слід твердити, що тоталітарне бачення соціальних та культурних процесів вбудовує мову як природну ознаку соціального суб'єкта. А відтак, тоталітарний світогляд включає мову як одну із універсальї соціальної та культурної ідентичності. Універсалью можна *визначити* як онтологічну категорію (Аристотелева система категорій), як атрибутивну ознаку (теорія предикаблій Профірія), як семантичну категорію (суперечка реалістів та номіналістів, включаючи концептуалізм та модернізм).

Проблема універсальї в філософії має широку генеалогію. Її витoki беруть початок в Аристотелевій аналітиці, а саме у вченні про категорії. Огляд проблеми було започатковано Порфірієм, постановка питання пов'язана із ретрансляцією Аристотелева спадку до латинської філософської традиції Боецієм, який спирався на Порфірієву інтерпретацію теорії категорій. Отже, саме в філософії Античності окреслилися граматичні та онтологічні значення категорій, викладених Аристотелем, що відіграло вирішальне значення в середньовічній західно-християнській інтелектуальній дискусії, яка відома під назвою «суперечка про універсальї». Контекст цієї дискусії відображав процес інкорпорації Аристотелева спадку в західно-християнське богослов'я, який, в свою чергу, був запозичений західною християнською традицією у арабській інтелектуально-богословській культурі. Крім того, суперечка про універсальї відображала складний процес диференціації церковно-богословської і світсько-лоялізму культур в цивілізації середньовічного Заходу. В новітній філософії проблема універсальї складає підґрунтя концептуального розмежування онтологічних та семантичних категорій.

Таким чином, проблема універсальї відіграє важливу роль у з'ясуванні специфіки меж філософського розуміння. Її рецепція слугує основою численних концептуальних рішень питань пізнавальної діяльності та евристичного потенціалу людського розуміння. Значущим видається те, що проблема універсальї є за своєю природою лінгвістичною. А відповідно і мова, як філософська категорія та соціальна і культурна універсалья, постає об'єктом рефлексії в новітніх філософських дискусіях. В них мова постає онтологічною формою спілкування, атрибутивна ознака комунікації, функціональна складова комунікативного акту.

Питання зв'язку мови та ідентичності розглядалися з основних методологічних позицій, які ставили за мету з'ясувати його природу, визначити сутність цього явища, інтерпретувати феномен ідентичності. Інструменталістське, конструктивістське, примордіалістське бачення ідентичності і ролі мови в її формуванні відображено в працях Ю. Габермаса, Б. Андерсон, Е. Сміта тощо. Зазначені підходи дозволяють розглядати мову як елемент, що у взаємодії із традицією формує усвідомлення приналежності, як основу уявлень, що відображають сприйняття приналежності до спільноти, як засіб фіксації почуття приналежності. Таким чином, категорія мови в соціальній та антропологічній рефлексії охоплює значення того, що позначається термінами «дискурс-уявлення-міф».

Зазначимо, що позначена тріада забезпечує онтологічний статус мови як соціальної та культурної універсальї. Відтак її значення слід розглядати в контексті класичної, сократично-платонівської, категоризації, яка в мережевій спільності є лише гіпотетичним припущенням. В мережевій спільноті мова не є засобом розмежування, встановлення відмінностей, визначення особливостей і не може використовуватися для онтологічної інтерпретації опозицій «правди/неправди», «прекрасного/потворного», «добра/зла», «трансцендентного/трансцендентального». Сучасні технології перекладу навіть дозволяють використовувати мову зрозумілу співбесіднику незалежно від власної, що відкриває перспективу переваг в процесі спілкування в online-режимі.

Відтак мова як універсалья соціальної та культурної ідентичності має розглядатися в контексті феноменальних структур соціуму, які виражені ланцюгом «тіло»-«простір»-«час»-«дія». Вони відповідають не тільки номінативній, але й її референційній та емотивній функціям мови. Дійсність, яку позначає цей ланцюг включає фізичну, біологічну, анатомічну реальність соціального світу.

Евристичний потенціал універсализму соціальної та культурної ідентичності виражає мовні значення, які використовуються в сферах (а) повсякденності (кулінарія, гігієна, мода, спілкування), (б) сприйняття (уявлення, ставлення, відношення, комунікація), (с) ідей, які виступають безумовними принципами людських діянь. Відтак мова не відображає дійсність, а лише наближає нас до сприйняття сутності феноменальних структур соціальної реальності, до яких належить все різноманіття ідентичностей.

Наступний крок в потрактуванні сутності універсализму соціальної та культурної ідентичності в культурах постіндустріальної цивілізації виражає пропозиція щодо формування медіально-лінгвістичної моделі комунікативного акту з метою з'ясування сутності взаємодії фігури користувача та соціального суб'єкта. Її основу складає медіальна модель комунікаційного акту Гарольда Дуайта Ласуелла та лінгвістична модель комунікації Романа Якобсона.

Медіальна модель комунікаційного акту пов'язана із публікацією праці американського політолога та психіатра Гарольда Дуайта Ласуелла (Harold Dwight Lasswell) «Structure and Function of Communication in Society» (1948 р.), у якій він виклав модель соціальних комунікацій із врахуванням можливостей масової комунікації [2, с. 11]. Представлена в ній концептуальна схема може бути презентована низкою наступних питань: «Хто говорить? Що говорить? Який канал використовується? До кого звертається? Що має на меті?» [5, с. 216]. Самі по собі зазначені питання походять з дослідження ораторського мистецтва, яке здійснив Квінтіліан. Перше питання – «Хто говорить?» – співвідноситься із соціальним середовищем «відправника». Наступне питання – «Що говорить?» – стосується змісту та аналізу «повідомлення». Питання про призначення «повідомлення» є визначенням адресату, тобто аудиторії чи то слухачів, які мають можливість «повідомлення» сприйняти і проаналізувати, наприклад, обговорити. Питання «інформаційного каналу» або «медіа» визначає технічно-апаратні засоби розповсюдження інформації в певній ситуації даного суспільства. Нарешті, питання мети є оцінкою ефективності «повідомлення», тобто його впливу на «одержувачів».

Модель соціальної комунікації Ласуелла може використовуватися для дослідження проблеми цілеспрямованості процесу соціальної комунікації, що дозволяє розглядати його як множину комунікативних актів. *Перше запитання медіальної моделі аналізу мережевої ідентичності позначає користувача.* Він становить ансамбль атрибутивних ознак індивіда, групи індивідів або бота, в будь-якому випадку вони мають визначену геолокацію, яка співпадає із точкою доступу до мережі. Така точка доступу одночасно є онтологічною адресою відправника. Наступне питання стосується аналізу шифрування та кодів повідомлення користувача. Проблема адресату стосується використання комплексу технологічних можливостей, які застосовуються користувачем, а ефективність обчислюється співвідношенням кількості і інформаційного вмісту повідомлень.

Схема Якобсона розвиває запропоноване Ласуеллом акціональне бачення комунікації як трансмісії. Утім об'єктом концептуалізації постає власне «повідомлення». Оскільки в мережі спілкування користувачів вимірюється кількістю посилок, то відповідність посилок може бути визначена за допомогою математичної моделі рівняння множин. А кожний користувач розглядатиметься як множина позначених ним атрибутів ідентичності.

В концепції Якобсона визначено множину елементів структури комунікативного акту: взаємодія «контексту-повідомлення-контакту-кодів» складає опозицію «відправник-отримувач». Кожний з елементів структури відповідає функціональному значенню комунікативного акту: експресивна функція експлікує «відправника»; металінгвістична – «кодування»; референціальна – «контекст»; поетична – «повідомлення»; фактична – «контакт»; конотативна – «одержувача» [4]. Схема Якобсона презентує об'єктивне значення соціальної комунікації на рівні повідомлення. Вона може бути використана для аналізу взаємодії користувачів.

Українська спільнота існує в мережі онтологічно, як множина точок доступу до неї. Вона геолоказована, а тому є ідентифікованою спільністю. Звідси зрозумілість питання щодо української ідентичності в мережі. В сталій рецепції ідентичності виражено сутність взаємодії індивіда та соціальної групи, а комунікація постає формою існування як самої групи, так і індивіда. Культура постіндустріальної цивілізації розглядає ідентичність як дієвий засіб впливу, втілення, реалізації, удосконалення індивіда та соціальних груп. Отже, ідентичність є основою культури постіндустріальної цивілізації в її антропологічному вимірі.

Контекстуальні фактори, які впливають на українську ідентичність зумовлюються не тільки технологічними, фінансовими, соціологічними характеристиками користувачів. Для сучасної української спільноти важливим є той факт, що своєї сучасної конфігурації вона набула в контексті падіння берлінського муру, «залізної завіси» та завершення холодної війни. В цьому процесі занепаду радянської сфери панування Україна виступала об'єктом геополітичних та культурних перерозподілів, оскільки українська спільнота не брала самостійної участі у геополітичних перерозподілах та ідеологічних змаганнях. Водночас зміни, міграційні, демографічні тощо, які відбувалися у світі в період після розпаду СРСР перетворили українську спільноту на самостійну частину світового цілого. І саме цей світ, в який увійшла новітня українська спільнота, не відповідав тому світові, зв'язок з яким вона втратила в наслідок певних історичних подій. Участь українства в світових геополітичних процесах, в контексті яких формувались сучасні комунікативні зв'язки була обмежена. Імовірно, що саме під впливом цих обмежень сформувався антитетичний характер української соціальної та культурної ідентичності.

В даному випадку термін «антитетичний характер» використовується у тому сенсі, що ним позначаються опозиції у позначенні відношення еквівалентності протилежностей у сприйнятті культурного спадку, історичних подій, соціальних ролей тощо на рівні символічного перерозподілу в дискурсивних практиках. Його можна розглядати, як своєрідну поетику української соціальної та культурної ідентичності.

Зазначимо на фактори, якими зумовлено антитетичний характер соціальної та культурної ідентичності в сучасній Україні. В геополітичному ракурсі, більшість теренів сучасної України, упродовж більшої частини двадцятого століття, не тільки належала імперському (у широкому значенні слова «імперія»), як засобу володарювання, а не тільки державного устрою на відміну від республіки) соціальному та культурному простору, а й була захищена від світової спільноти ідеологічно. Ідеологічна завіса мала подвійний шар: офіційно санкціонована ідеологія радянської влади та офіційно санкціоноване заперечення цієї ідеології. А саме, концепція українського буржуазного націоналізму. Звідси ми маємо зробити висновок, що ідеологічні тлумачення української спільноти, як радянська, так і, так звана, націоналістична, не відображають, сутності того, що має тлумачитись сьогодні як соціальна суб'єктивність, що відображає українську соціальну та культурну ідентичність.

Сучасна модель ефективної комунікації є дотичною до того, що мало би отримати назву «екстравертної суб'єктивності». Відтак, позначимо той факт, що радянська спільність була зорієнтована на внутрішні форми комунікації. Отже, радянська спільнота становила щось на зразок того, що ми могли би позначити як «інтровертну суб'єктивність». Відносно останньої зовнішній світ сприймається як щось достеменно вороже, внутрішній світ, в протилежність від зовнішнього, втілює невідомі зовні прагнення до досконалості.

Узагальнюючи поетику, контекст, ефективність розбудованої за радянської доби української спільноти зазначимо, що на конотативному рівні універсалізм соціальної та культурної ідентичності підмінявся, або набував перетвореної форми (якщо використовувати термінологію К. Маркса) політичної та ідеологічної ідентичності соціального суб'єкта. Якісна характеристика такої включала: етнічне походження як національність, соціальний стан як вид професійної діяльності, освіту як визнані суспільством задатки та здібності індивіда, соціальну сутність індивіда як визначену владою ієрархію соціальних потреб тощо. Іншою важливою складовою офіційно санкціонованої політичної та ідеологічної ідентичності соціального суб'єкта було творення антитетичної «українськості». З одного боку – «українство» «радянської України», а з протилежного – «діаспорна Україна». Так само радянська Україна до 1939 р. та Україна після 1945 р. Нарешті, радянська Україна як уособлення процвітання та діаспорна Україна законсервованих традицій. Важливим видається те, що сучасна українська соціальна та культурна ідентичність успадкувала «українськість» радянської доби. Але вся ця антитетична інтровертна радянська українська спільність, що була підпорядкована зовнішнім контекстуальним факторам, які відображали змінність політичної ситуації і мінливість ідеологічних переваг, не адекватна вимогам сьогодення.

Світ, до якого увійшла Україна, втратив ознаки біполярності. Він є відмінним від класичного нормативно-процесуального, який коріниться в традиціях елліністичних держав та який успадкувала Римська імперія через інтеграцію духовного спадку грецької культури в систему вірувань та освіти. Сучасний світ перетворився мультикультурну спільноту, яка виформувалась разом із переходом до

монополярного панування. Ознаки монополярності слід розглядати не тільки через призму військового та політичного домінування Сполучених Штатів, але брати в розрахунок переваги американської моделі виробництва та споживання, які забезпечують фінансове та економічне лідерство Сполучених Штатів в світі. Імовірно, що саме у цьому відображаються якісні зміни, які утворили упродовж останніх двадцяти літ новітній образ буття людства. Монополярність як виявлення сутності світового панування означає і завершення генеалогії соціального суб'єкта, який мав первні в національній ідентичності.

Українська мережева спільнота є геолокалізованою, вона визначена топологічно, технологічно, термінологічно. В українській мережевій спільноті забезпечено певну якість впровадження, виконання, дотримання протоколів та сервісів, які підтримують мережу в Україні. Всі ці чинники та інші відповідні до них складають онтологічний факт включення України до відкритих комунікаційних шляхів.

Підводячи підсумки, можна зазначити, що комунікаційна ідентичність української мережевої спільноти позначається не мовною ознакою, а геолокальними та технологічними факторами. Отже функціонування українського мовного простору в Мережі зумовлюється онтологічно, а не ідеологічними чи-то політичними чинниками.

Функціональні значення української мережевої спільноти полягають в тому, що вона здатна трансформувати ідеологічно-політичну антитетичну інтравертну ідентичність в соціальну, культурну, екстравертну ідентичність соціального суб'єкта, який співвідносить себе із «українським» в процесі відкритого спілкування.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Аристотель Политика // Аристотель Сочинения : в 4 т. : пер. с древнегреч. / общ. ред. А. И. Доватура. – М. : Мысль, 1983. – Т. 4. – С. 375–644.
2. Гнатюк О. Л. Из истории американской коммуникологии и коммуникативистики: Гарольд Лассуэлл (1902–1978) / О. Л. Гнатюк // Актуальные проблемы теории коммуникации : сб. науч. тр. – СПб. : Изд-во СПбГПУ, 2004. – С. 11–20.
3. Хайдеггер М. Путь к языку // Хайдеггер М. Время и бытие : ст. и выступления : пер. с нем. – М. : Республика, 1993. – С. 259–273.
4. Якобсон Р. О. Лингвистика и поэтика / Р. О. Якобсон ; пер. с англ. И. А. Мельчука // Структурализм: «за» и «против» : сб. ст. / пер. с англ., фр., нем., чеш., польск. и болг. яз. ; под ред. Е. Я. Басина и М. Я. Полякова, сост. М. Я. Полякова. – М. : Прогресс, 1975. – С. 193–230.
5. Lasswell H. D. The structure and function of communication in society / H. D. Lasswell // İletişim kuram ve araştırma dergisi. – Kış-Bahar 2007. – Sayı 24. – S. 215–228.

SUMMARY

The Ukrainian network community is not defined by the criterion of a language, but by geolocal and technological factors. It is important that modern Ukrainian social and cultural identity has derived from the Ukrainian heritage of the soviet period.

Open communication lines establish the basis of the modern post-industrial civilization. At the access point to the network a social subject turns into a user. The dialogue in the communicative process is the interpenetration of established kinds of identity. The identity in a communication act is a synthesis of discursive concepts and intuitive images. The identity of a user has a double status of a spectator and of a participant of a communication act. Attributive meanings of the Ukrainian social and cultural identity are not interpreted by the category of a language. The Ukrainian network community is not defined by the criterion of a language, but by geolocal and technological factors.

It is important that modern Ukrainian social and cultural identity has derived from the Ukrainian heritage of the soviet period. But this total antithetic introspective soviet Ukrainian oneness, which was subjected to the external contextual factors that expressed the transitivity of the political situation and the inconstancy of ideological preferences, is not adequate to the demands of today's reality. Functional meanings of the Ukrainian network community, which realizes social subjectivity in open communication

lines, consist in that it is able to transform the ideological political antithetic introspective identity into the social cultural extroversive identity of a social subject who associates himself or herself with «Ukrainian» in a process of open communication.

О. О. ПЕТРУШИН, О. М. БАШКЕЄВА

ПРОБЛЕМИ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Внаслідок того, що «етнос», «етнічність» вивчаються багатьма науками – філософією, соціологією, етнопсихологією тощо, до сих пір немає узгодженого поняття «етносу», хоча, можливо, воно з самого початку було дещо штучним. Залишається проблемою і методологія дослідження етносу. На наш погляд, необхідні більш глибокі емпіричні дослідження того, що розуміється під етносом. Зміщення етнічності до національності потребує уваги, також як і зміщення етнічності до громадянства. На жаль, в світових дослідженнях вся увага концентрується на міграційних процесах, зокрема в Латинській Америці, Європі, США, Канаді, Австралії. Психоаналітична традиція проблеми «етнос» височіє в північноамериканських соціальних школах, а когнітивно-метафізична – в європейських школах.

В сучасному суспільствознавстві точаться суперечки між комунітаристами та індивідуалістами. На стороні перших – консервативні школи і практики суспільства, а на стороні других – ліберальні моделі соціуму. Виникає питання вибору соціокультурної ідентичності, де би враховувалось тяжіння людини до мови, звичок, традицій, суспільного побуту. Тобто постає питання самобутності. Абстрактне розуміння «свободи» створює космополітичну людину без корінних зв'язків, прихильностей, відповідності та національної пам'яті.

Відповідно примордіалістським вченням, де головним чинником етнічності є природно-біологічні фактори (зокрема, на це звернули увагу кн. Кропоткін і в деякій мірі Дарвін [1, с. 80]), ми можемо зауважити, що етнічність як біосоціальність є проявом природи, нахилом природи до термінування суспільності і однорідності; а також суто соціальні школи, де є пошук надбіологічних мотивів етносу [2, с. 9]. Зародження і детермінація етносу може вбачатись, як біологічна чи фізична проблема. Імпонує точка зору М. Гумільова, де під етносом розуміється «виклик», «вибух», – того, чого не було до цього часу. Але у цьому підході багато містицизму і непорозумінь.

Етнос – спонтанна міжпоколінна сукупність людей, які мають спільність у мові, звичках, психіці, культурі, звичаях, а що особливо важливо, – що ця сукупність розуміє свою відмінність від інших і підкреслює її, – в самоназві, топоніміці, мові, звичаєвості – в постійній відчужденості від «Інших». Так склалось, що Україна є унітарною державою с точки зору політики, а загалом мультиплікаторним утворенням.

Виникає питання «спільноти». Чи є «спільнота» штучно-уявною, а спільна історія – міфом, особливо для мультиплікаторних об'єднань. Чи вона все-таки є тяжінням, що викликає відповідні дії – реакції, емоції. В стані ідеології, безумовно, етнічність – це та величина, яку використовують для політичних рецепцій, але в стані «самобуття» людини це – метафізичний спосіб переживання, тяжіння до життя. Індивід не може жити без помислення ідеї та сенсу, від цього виникають такі евфемізми, як «дух народу», «ірраціональна воля», – стають загалом реальністю суб'єктивності. Звісно, що ними можливо легко маніпулювати, що і трапляється дуже часто в сучасній внутрішній політиці держави Україна.

В сучасній філософії конструктивізму можна споглядати відносну корупцію цих термінів з поглядом на національний етикет. Етнологія повинна виходити із позиції, що етнічність є поєднанням «зрозумілого-незрозумілого», а також утворення фільтрів світосприймання, психологічного захисту та ідентичності.

Треба поєднувати матеріальні та духовні риси і цим визначати спільність. Відносно цього треба зауважити, що S (людина) не може бути невідповідною до умов, в яких вона виросла, одержала освіту, побудувала шкалу цінностей, організувала приватний побут, одержала звички та світосприймання.

Державний вищий навчальний заклад
Запорізький національний університет
Міністерства освіти і науки України

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ВІСНИК

*НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНИЙ ЩОРІЧНИК
НИЖНЬОЇ НАДДНІПРЯНЩИНИ*

Випуск 32

- Історія Запорозького козацтва, археологія, краєзнавство та етнографія
- Міжнаціональні відносини і новітня історія
- Філософія, соціологія, педагогіка і психологія

Запоріжжя
“Просвіта”
2014

УДК 940.2(477ю64):908(477.64):1:316
ББК ТЗ(4Укр-4Зп)+Т4(4Укр-4-Зп)
К 906

*Засновник видання – Державний вищий навчальний заклад
«Запорізький національний університет»
Міністерства освіти і науки України*

Журнал засновано у 1994 році

*Збірник затверджений як фахове видання з філософії та історії
(Постанова президії ВАК України № 1-05/1 від 10 лютого 2010 р.)
Свідоцтво про державну реєстрацію: серія 33 КВ №15437-4009 ПР від 19.06.2009 р.*

*Випуск №32 рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Запорізького національного університету, протокол № 5 від 24 грудня 2013 р.*

Редакційна колегія журналу:

Головний редактор – В. І. Воловик

Відповідальний секретар – В. П. Снежко

*Члени редколегії: Ф. Г. Турченко (заст. головного редактора), В. П. Бех,
Т. І. Бутченко, В. Г. Воронкова, О. Ф. Додонов, Р. О. Додонов,
В. А. Жадько, О. М. Ігнатуша, С. Л. Катаєв, Л. Д. Кривега,
М. А. Лепський, С. Р. Лях, В. Ю. Мурзін, В. О. Таран,
В. М. Тихомиров, Г. М. Тощев, М. О. Фролов, І. Г. Шавкун*

Редактори відділів:

Історія запорозького козацтва, краєзнавство, археологія та етнографія – Г. М. Тощев

Міжнаціональні відносини і новітня історія – Ф. Г. Турченко

Філософія, соціологія, педагогіка і психологія – В. І. Воловик

Адреса редакції: 69600, м. Запоріжжя, МСП-41, вул. Жуковського, 66.

К 906 **Культурологічний вісник: Науково-теоретичний щорічник Нижньої
Надніпряни. – Запоріжжя, 2014. – Вип. 32. – 226 с.**

Зміст

I РОЗДІЛ.

ІСТОРІЯ ЗАПОРОЗЬКОГО КОЗАЦТВА, АРХЕОЛОГІЯ, КРАЄЗНАВСТВО ТА ЕТНОГРАФІЯ

<i>Мурзін В. Ю.</i> Анахарсіс і Скіл.....	7
<i>Мохнатюк І. А.</i> Українська історіографія в оцінці І.Я. Франка.....	10
<i>Чорноіваненко І. В.</i> Микола Скадовський: шлях до мистецтва.....	15
<i>Кривоший О. П.</i> Два погляди на один об'єкт дослідження: тилова повсякденність жінок козацького Запорожжя в працях Йосипа Ролле та Дмитра Яворницького.....	19
<i>Бойков О.Ю.</i> Роль релігійного фактору у процесі модернізації соціальної структури населення Півдня України (кінець ХІХ–початок ХХ ст.).....	26
<i>Самойленко І.Ю.</i> Університетські археологічні зібрання.....	30
<i>Бороденко О.А.</i> Матеріали фіскального та церковного обліку населення як джерело для дослідження становища самотньої жінки в Гетьманщині ХVІІІ століття.....	34

II РОЗДІЛ.

МІЖНАЦІОНАЛЬНІ ВІДНОСИНИ І НОВІТНЯ ІСТОРІЯ

<i>Жадько В.А., Бідзіля П.О.</i> Мова як духовний базис суспільства.....	40
<i>Кондратюк Г.Н.</i> Тюркский вектор советской этнополитики межвоенного двадцатилетия.....	43
<i>Хрящевська Л.М.</i> Стратегія етнопольного розвитку незалежної України.....	48
<i>Андрєєв В.М.</i> Український вчений-універсал Віктор Петров на тлі радянської археологічної науки: Москва 1949-1956 рр.....	53
<i>Цибуленко Л.О., Твердовський А.Ю.</i> Трансформація і функціонування радянської системи соціального забезпечення у 1921 – 1923 рр. (за матеріалами Херсонщини).....	60
<i>Савенок Л.А.</i> Сучасний політико-правовий статус кримських караїмів.....	67
<i>Соколенко Ю.М.</i> Механізм реалізації культурних прав і свобод національних меншин в Україні.....	71

III РОЗДІЛ.

ФІЛОСОФІЯ, СОЦІОЛОГІЯ, ПЕДАГОГІКА, ПСИХОЛОГІЯ

<i>Воловик В. И.</i> Понятие научного процесса.....	78
<i>Лепський М. А.</i> Этимологическое поле и определение сущности понятия «сложность».....	82
<i>Кривега Л. Д., Зубов В.О.</i> Сучасна соціальна філософія: проблеми та напрямки розвитку.....	89
<i>Таран В.О.</i> Сучасна Україна та «ісламський» фактор.....	94
<i>Бондаренко О.В.</i> Сучасний український соціум у вимірі основних принципів соціально-економічного життя.....	102
<i>Утюж І.Г.</i> Сучасна освіта в контексті цивілізаційно-еволюційного розвитку.....	109

Скворець В.О. Життєустрій народу та стратегії розвитку України.....	114
Повзло О.М., Девочкіна Н.М. Діалектика категорій «загальнолюдське» та «класове» у виховно-освітньому процесі.....	121
Капрітсун І. Orthodox Church: Problems of Renaissance.....	129
Маліновська О.С. Проблема громадянськості в історії вітчизняної суспільствознавчої думки.....	135
Шаталович А.М. Семья как центр цивилизации любви в социально- философских взглядах Иоанна Павла II.....	139
Власенко Ф.П. Специфіка соціалізації індивіда в умовах формування інформаційного суспільства в Україні.....	143
Ротарева І.В. Мобілізація соціетального капіталу розвитку людства в Україні.....	148
Сухарева Е.В. Современная мировая экономика: философия посткризисного периода.....	153
Володін П.В. Тероризм як глобальна проблема в сучасному світі.....	157
Фролова Н.М. Специфіка соціально-філософського аналізу феномена мови.....	163
Сайтарли І.А. Синхронний аналіз соціальної культури у контексті азійської корпоративності.....	167
Эль Гуэссаб К. Арабская культура как социальный феномен.....	172
Янковський С.В. Українська спільнота у відкритих комунікаційних шляхах.....	176
Петрушин О.О., Башкеєва О.М. Проблеми соціокультурної ідентичності.....	182
Микольченко В.С. Історія становлення героїзму від Античності до сьогодення.....	185
Шаталович І.В. Понятие детерминизма: к проблеме определения и классификации.....	189
Щербакова Н.В. Трансформационные процессы, происходящие в ценностном базисе украинской молодежи под влиянием культуры: философский аспект.....	196
Павленко І.О. Діалектика порядку та хаосу в розвитку соціального світу.....	200
Павленко Н.В. Теоретичні аспекти дослідження людського багатства в контексті соціальної діяльності.....	205
Хлистул О.П. Проблема аріізму в суспільствознавчій літературі.....	210
Сладнева О.Г. Факторы, определяющие формирование и возможность реализации харизмы у личности.....	216
НАШІ АВТОРИ	223